

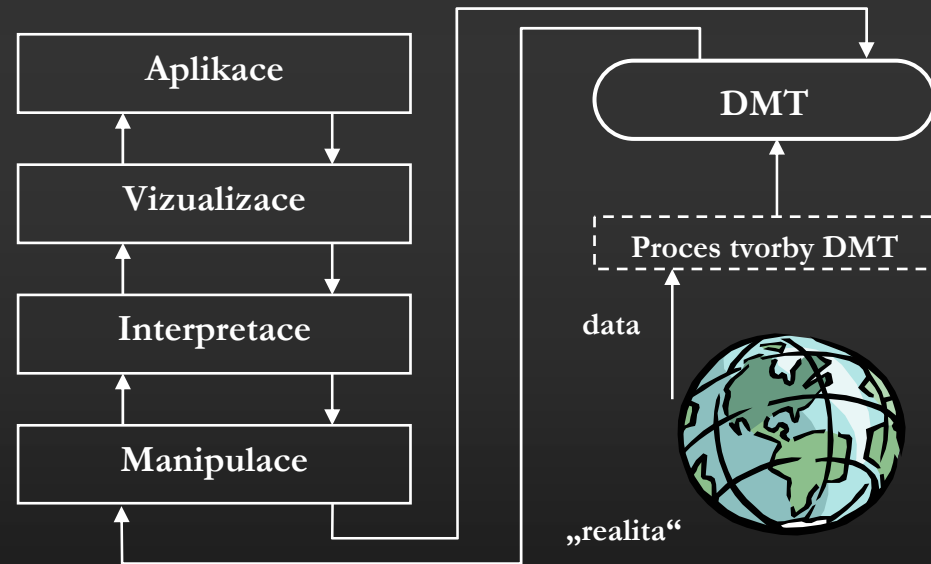
GIS

Cvičení 6.

DMT

Digitální modely terénu

- digitální zpracování prostorových geografických informací
- prostorový geometrický popis reliéfu terénu
- na tomto reliéfu lze dále modelovat a popisovat nejrůznější informace
- poskytují možnost pro modelování, analyzování a zobrazování úkazů souvisejících s topografií a reliéfem terénu

Digitální modely terénu

Zdroje dat:

Pozemní měření

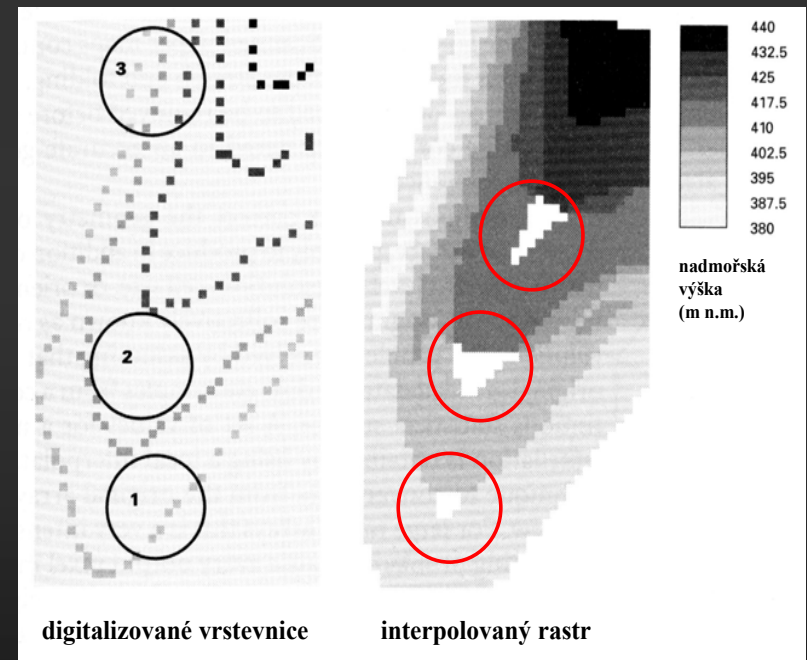
- geodetická měření
- družicové polohové systémy

Dálkový průzkum Země

- fotogrammetrie
- radarové snímání
- laserové snímání

Existující digitální a analogová data

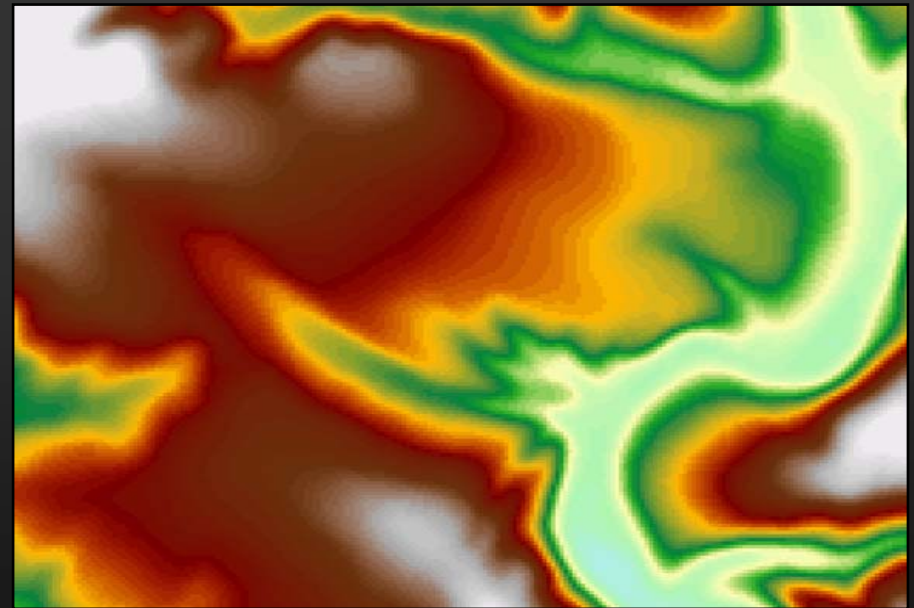
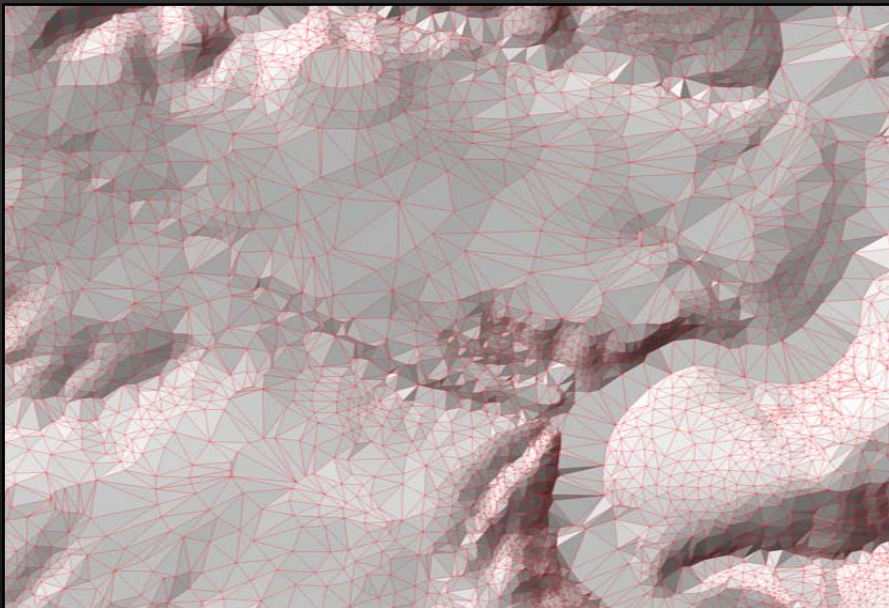
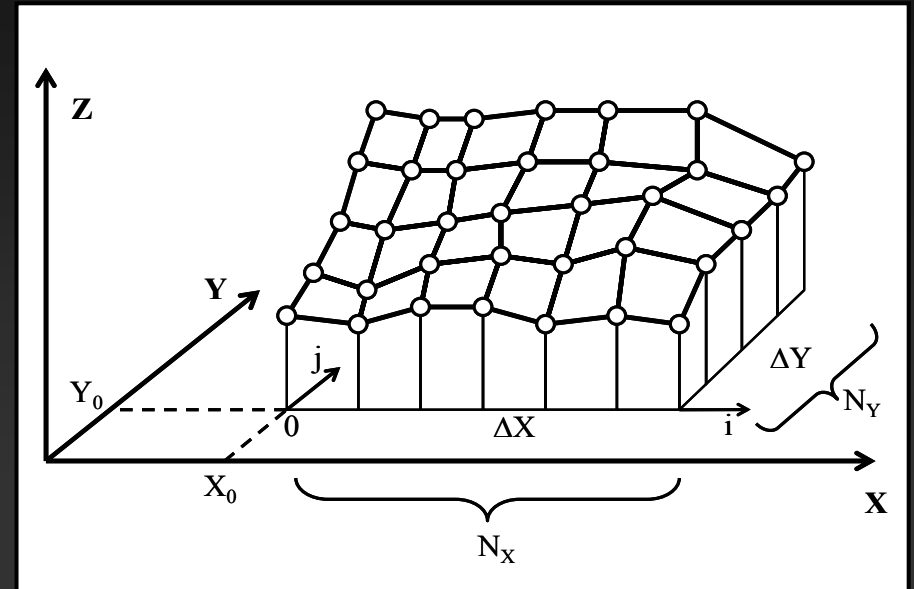
- ZABAGED
- DMÚ 25
- OPRL
- a další...

Digitální modely terénu

Datové reprezentace:

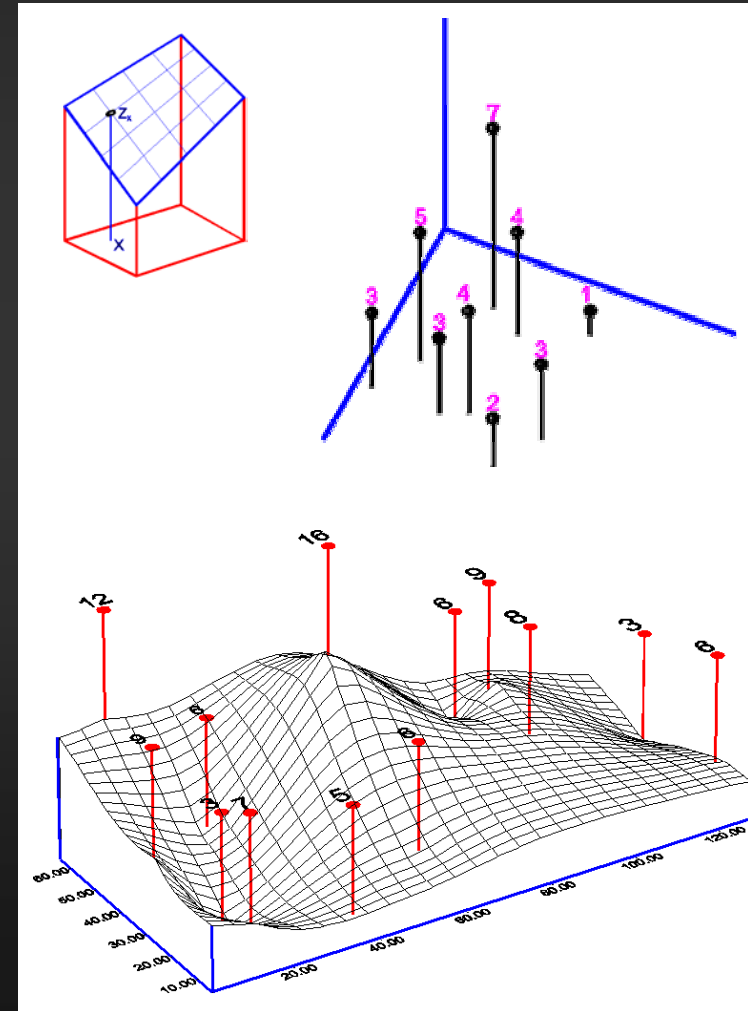
- Rastrový model
- Polyedrický model
- Plátový model

Digitální modely terénu

Interpolace:

- vážený průměr
- metoda inverzních vzdáleností (IDW)
- triangulace (s lineární interpolací)
- Thiessenovy (Dirichlet, Voronoi) polygony
- metoda minimální křivosti (spline funkce)
- metoda radiálních funkcí
- Fourierova analýza
- geostatistické metody (krigování)
- podmíněná stochastická simulace

Digitální modely terénu

Analýzy:

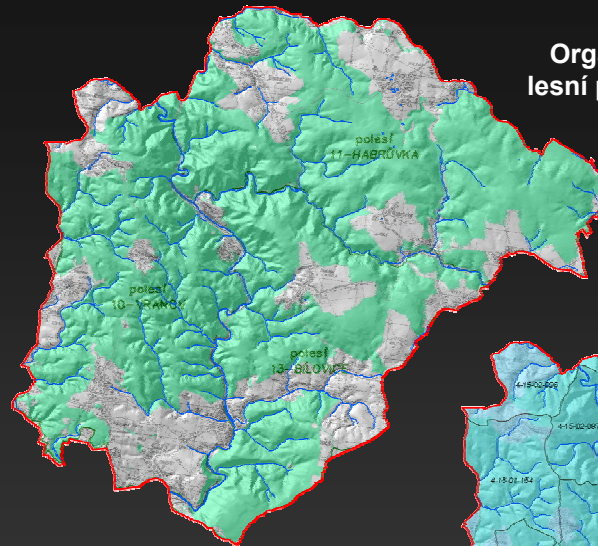
Obecné geomorfometrické analýzy:

- Sklonitost
- Expozice
- Reflektance
- Zakřivení

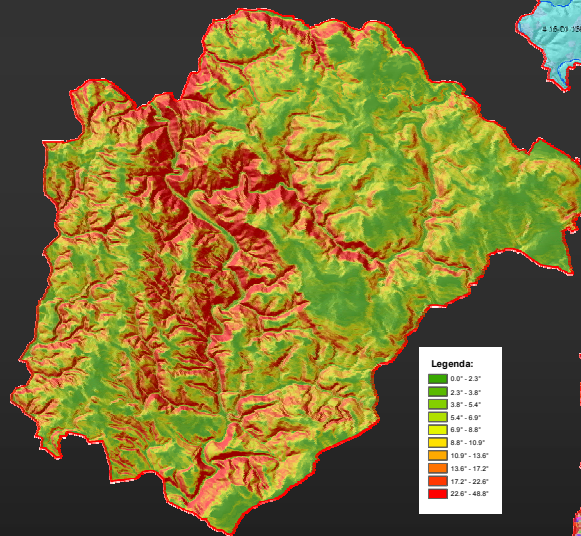
Specifické geomorfometrické analýzy:

- Tvary terénu
- Odtok
- Povodí
- Viditelnost

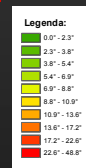
Organizační členění a
lesní pozemky ŠLP Křtiny

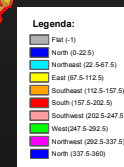
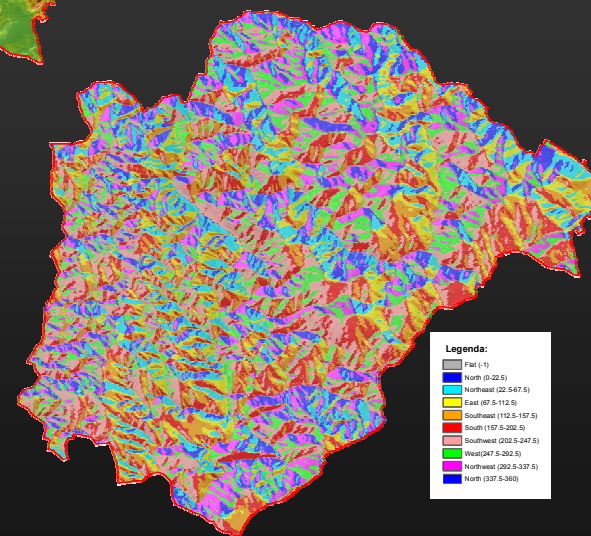
Vymezení povodí
na území ŠLP Křtiny
a jejich identifikace

Sklonitost terénu
ŠLP Křtiny

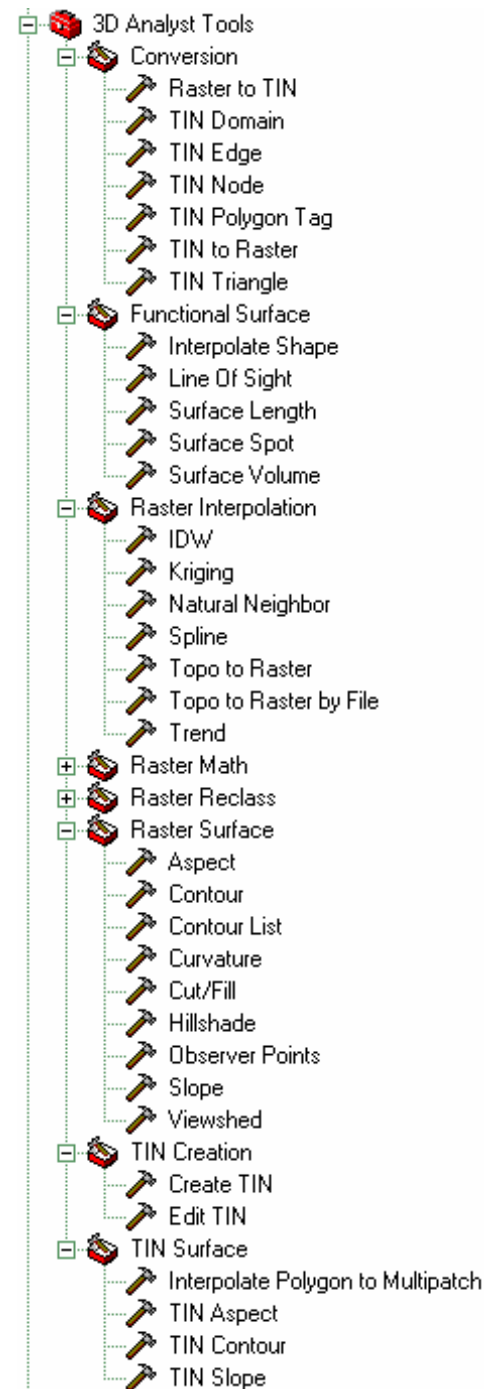

Expozice terénu
ŠLP Křtiny

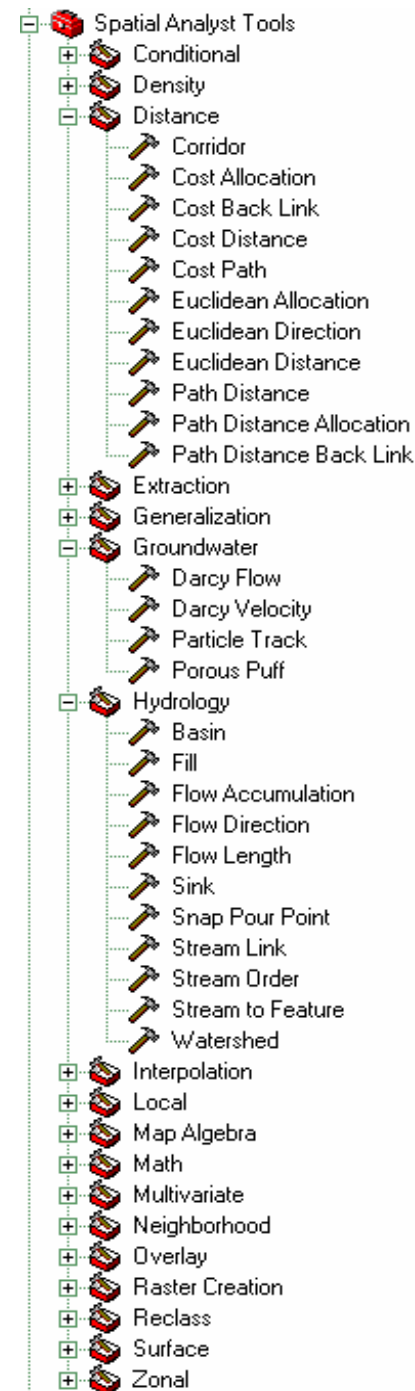
ArcGIS 3D Analyst

je zaměřen na tvorbu, analýzu a zobrazení dat ve 3D. Poskytuje jak nástroje pro interpolaci rástrových povrchů (**Raster Interpolation**), tak možnosti pro konstrukci TIN (**TIN Creation**). Jako jediný z nástaveb umožňuje pracovat s TIN strukturou – konverze na rastr včetně práce s jednotlivými částmi této struktury (Conversion), a dále výpočty sklonu, expozice a vrstevnic z TIN (**TIN Surface**). Součástí jsou i nástroje pro mapovou algebru (Raster Math), reklasifikaci rastrů (Raster Reclass) a analýzu DMT. Sem patří výpočty sklonu, expozice, křivosti, stínovaného reliéfu, extrakce vrstevnic (Raster Surface) a analýzy viditelnosti (Raster Surface, Functional Surface).

ArcGIS Spatial Analyst

umožňuje vytvářet a zpracovávat data v rastrovém formátu a provádět jejich analýzy i v kombinaci s vektory. K dispozici jsou sice stejné metody interpolace povrchů (**Interpolation**), mapové algebry (Math, Map Algebra, Overlay), reklasifikace (Reclass) a základních analýz DMT (**Surface**) jako v 3D Analystu, ale možnosti dalších specifických analýz jsou podstatně širší. Je zde možné provádět distanční analýzy (Distance), analýzy hustoty (Density) a statistické výpočty v rastru (Local, Zonal, Neighborhood). Dále jsou velmi propracovány hydrologické analýzy (Hydrology) – výpočty směrů odtoku, akumulovaného odtoku, definování povodí k dílčí části toku nebo k bodu, označování řádů a délek pro jednotlivé části toku, včetně možnosti odstranění bezodtokých depresí a také zcela ojediněle možnosti modelování podpovrchových vod (Groundwater).

Nástroj **IDW**

- interpolace vektorových bodových dat metodou inverzních vzdáleností
- modifikace mocniny vzdálenosti (power) a způsobu prohledávání okolí pro interpolaci (variabilně nebo fixně)
- možnost zadání „bariér“

Nástroj **Kriging**

- interpolace vektorových bodových dat
- varianty Ordinary kriging a Universal kriging
- možnosti výběru modelu semivariogramu a jeho parametrů

Nástroj **Spline**

- interpolace vektorových bodových dat metodou minimální křivosti
- interpolovaný povrch musí procházet vstupními body a jeho zakřivení bude minimální
- varianty „Regularized” a „Tension” – obě metody interpolují povrch po blocích (regionech), v závislosti na zadaném minimálním počtu bodů
- nelze modelovat žádné singularity terénu

TIN je možné vytvořit z bodového pole a dále definovat zlomové linie (singularity). Tímto způsobem linií definovat tzv. „hard breaklines“ nebo tzv. „soft breaklines“. Kromě linií mohou vstupovat do TIN i polygony. Dále lze z vytvořené TIN struktury vyjmout jednotlivé prvky (hrany, vrcholy, trojúhelníky), konvertovat TIN na rastr a naopak a také odvodit z triangulace vrstevnice, sklony a expozice.

Nástroj **Trend** je zde k dispozici varianta „Linear” a „Logistic”. Varianta „Linear” poskytuje polynomiální regresi metodou nejmenších čtverců. Varianta „Logistic” je použitelná pro nelineární predikci přítomnosti nebo absence určitého fenoménu. **Natural Neighbor** vytváří Thiessenovy polygony z vektorových bodových dat.

Nástroj **Topo to Raster**

- Specificky navržen pro vytvoření hydrologicky korektního DMT
- Interpolační metoda se zakládá na programu ANUDEM verze 4.6.3.
- Algoritmus je primárně přizpůsoben pro práci s vrstevnicovými daty a základní úvaha vychází z předpokladu, že hlavním faktorem, který modeluje tvar terénu, jsou hydrologické procesy
- Podle typu interpolace se jedná o diskrétní spline metodu s modifikací kritéria „roughness penalty“, které dovoluje modelovat náhlé změny v reliéfu terénu.
- Prvním krokem je tvorba zjednodušené odtokové sítě identifikací lokálního maxima křivosti v každé vrstevnici a také výpočty maximálních sklonů. Tato informace je potom využita v následné interpolaci DMT a při dalším zpřesnění pomocí identifikace bezodtokých depresí, které nebyly dosud odstraněny (drainage enforcement).
- Pro zpřesnění interpolace je možné použít další data, která jsou pro dané území k dispozici. Jedná se zejména o linie toků (směr linií musí být ve směru toku, a to pouze jedna linie pro jeden tok), břehové linie jezer (pokud je známa i nadmořská výška hladiny, je možné ji použít do vstupu s vrstevnicemi), výškové kóty a hranice zájmového území (maska).
- Součástí výsledků jsou i další podpůrná data (dosud neodstraněné deprese, soubor s parametry apod.). Celkově se jedná o ojedinělý algoritmus, který dokáže velmi zkvalitnit výsledný DMT, ale pouze pokud jsou dobře chápány a definovány všechny parametry.

Cvičení:

Zdrojová data: vrstevnice ZABAGED (SHP), výřez pro list 24-32-05

- GL_CA010 (vrstevnice základní)
- GL_CA011 (vrstevnice zesílená)
- GL_CA012 (vrstevnice doplňková)

- 1. Sloučit vrstevnice do jediného SHP**
  - 2. Interpolovat povrch (linie – Topo To Raster)**
  - 3. Základní analýzy (aspect, slope, hillshade)**
-
- 4. Vytvořit bodové pole z vrstevnic**
  - 5. Interpolovat povrch (body – Spline, IDW)**

Layers

- GL_CA010
- GL_CA011
- GL_CA012

ArcToolbox

- 3D Analyst Tools
- Analysis Tools
- Cartography Tools
- Conversion Tools
- Data Interoperability Tools
- Data Management Tools
  - Database
  - Disconnected Editing
  - Domains
  - Feature class
  - Features
  - Fields
  - General
    - Append
    - Copy
    - Delete
    - Merge
    - Rename
    - Select Data
  - Generalization
  - Indexes
  - Joins
  - Layers and Table Views
  - Projections and Transformal
  - Raster
  - Relationship Classes
  - Subtypes
  - Table
  - Topology
  - Versions
  - Workspace
- Geocoding Tools
- Geostatistical Analyst Tools
- Linear Referencing Tools
- Network Analyst Tools
- Samples
- Spatial Analyst Tools
- Spatial Statistics Tools

Merge

Input Features

- GL_CA010
- GL_CA011
- GL_CA012

Output Features

D:\DIKAV\WRS\GL_CA_Merge.shp

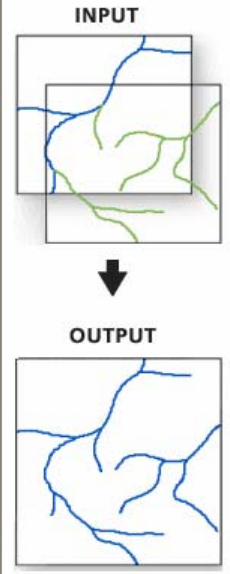
Field Map (optional)

- MAPNO (Text)
- VAL (Double)
- ID (Double)

Help

Merge

Combines input features (of the same data type) into a single, new, output feature class. The input data sources may be point, line, or polygon feature classes or tables.

INPUT

OUTPUT

OK Cancel Environments... << Hide Help

Layers

- GL_CA_Merge
- landuse

ArcToolbox

- 3D Analyst Tools
- Analysis Tools
- Cartography Tools
- Conversion Tools
- Data Interoperability Tools
- Data Management Tools
- Geocoding Tools
- Geostatistical Analyst Tools
- Linear Referencing Tools
- Network Analyst Tools
- Samples
- Spatial Analyst Tools
  - Conditional
  - Density
  - Distance
  - Extraction
  - Generalization
  - Groundwater
  - Hydrology
  - Interpolation
    - IDW
    - Kriging
    - Natural Neighbor
    - Spline
    - Topo to Raster
    - Topo to Raster by File
    - Trend
  - Local
  - Map Algebra
  - Math
  - Multivariate
  - Neighborhood
  - Overlay
  - Raster Creation
  - Reclass
  - Surface
  - Zonal
- Spatial Statistics Tools

Topo to Raster

Input feature data

Feature Layer	Field	Type
GL_CA_Merge	VAL	Contour
landuse		Boundary

Output surface raster: D:\DIKAV\WRS\TopoToR_GL_C1

Output cell size (optional): 5

Output extent (optional)

Y Maximum: -1141697.542722

X Minimum: -597290.638695   X Maximum: -592063.827098

Y Minimum: -1145986.453831

Margin in cells (optional): 20

Smallest z value to be used in interpolation (optional):

Help

Topo to Raster

Interpolates a hydrologically correct surface from point, line, and polygon data.

Layers

- GL_CA_Merge
- landuse
- TopoToR_GL_C1
  - Value
  - High : 586.44903
  - Low : 257.266907

ArcToolbox

- 3D Analyst Tools
- Analysis Tools
- Cartography Tools
- Conversion Tools
- Data Interoperability Tools
- Data Management Tools
- Geocoding Tools
- Geostatistical Analyst Tools
- Linear Referencing Tools
- Network Analyst Tools
- Samples
- Spatial Analyst Tools
  - Conditional
  - Density
  - Distance
  - Extraction
  - Generalization
  - Groundwater
  - Hydrology
  - Interpolation
  - Local
  - Map Algebra
  - Math
  - Multivariate
  - Neighborhood
  - Overlay
  - Raster Creation
  - Reclass
  - Surface
    - Aspect
    - Contour
    - Contour List
    - Curvature
    - Cut/Fill
    - Hillshade
    - Observer Points
    - Slope
    - Viewshed
  - Zonal
- Spatial Statistics Tools

Slope

Input raster: TopoToR_GL_C1

Output raster: D:\DIKAV\WRS\Slope_topoto1

Output measurement (optional): DEGREE

Z factor (optional): 1

Help: Slope
Identifies the rate of maximum change in z-value from each cell.

OK Cancel Environments... << Hide Help

Layers

- GL_CA_Merge
- landuse
- TopoToR_GL_C1
  - Value
  - High : 586.44903
  - Low : 257.266907

ArcToolbox

- 3D Analyst Tools
- Analysis Tools
- Cartography Tools
- Conversion Tools
- Data Interoperability Tools
- Data Management Tools
- Geocoding Tools
- Geostatistical Analyst Tools
- Linear Referencing Tools
- Network Analyst Tools
- Samples
- Spatial Analyst Tools
  - Conditional
  - Density
  - Distance
  - Extraction
  - Generalization
  - Groundwater
  - Hydrology
  - Interpolation
  - Local
  - Map Algebra
  - Math
  - Multivariate
  - Neighborhood
  - Overlay
  - Raster Creation
  - Reclass
  - Surface
    - Aspect**
    - Contour
    - Contour List
    - Curvature
    - Cut/Fill
    - Hillshade
    - Observer Points
    - Slope
    - Viewshed
- Zonal
- Spatial Statistics Tools

Aspect

Input raster: TopoToR_GL_C1

Output raster: D:\DIKAV\WRS\Aspect_topot1

OK Cancel Environments... << Hide Help

Help

Aspect

Derives aspect from a raster surface.

Layers

- GL_CA_Merge
- landuse
- TopoToR_GL_C1
Value
High : 586.44903
Low : 257.266907

ArcToolbox

- 3D Analyst Tools
- Analysis Tools
- Cartography Tools
- Conversion Tools
- Data Interoperability Tools
- Data Management Tools
- Geocoding Tools
- Geostatistical Analyst Tools
- Linear Referencing Tools
- Network Analyst Tools
- Samples
- Spatial Analyst Tools
  - Conditional
  - Density
  - Distance
  - Extraction
  - Generalization
  - Groundwater
  - Hydrology
  - Interpolation
  - Local
  - Map Algebra
  - Math
  - Multivariate
  - Neighborhood
  - Overlay
  - Raster Creation
  - Reclass
  - Surface
    - Aspect
    - Contour
    - Contour List
    - Curvature
    - Cut/Fill
    - Hillshade
    - Observer Points
    - Slope
    - Viewshed
  - Zonal
- Spatial Statistics Tools

Hillshade

Input raster: TopoToR_GL_C1

Output raster: D:\DIKAV\WRS\HillSha_topo1

Azimuth (optional): 315

Altitude (optional): 45

Model shadows (optional)

Z factor (optional): 2

OK Cancel Environments... << Hide Help

Help

Hillshade

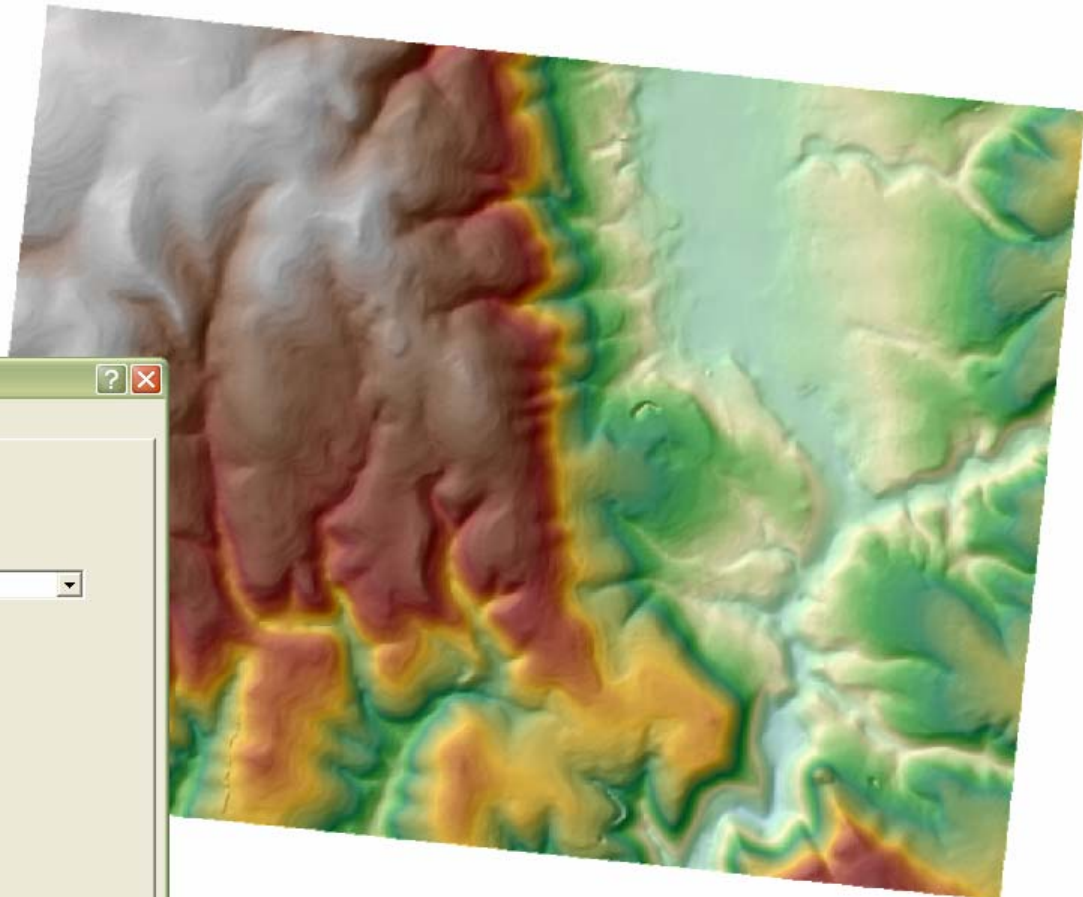
Computes hillshade values for a raster surface by considering the illumination angle and shadows.

Layers

- GL_CA_Merge
- landuse
- TopoToR_GL_C1
  - Value
  - High : 586.449036
  - Low : 257.266907
- HillSha_topo1
  - Value
  - High : 254
  - Low : 0

ArcToolbox

- 3D Analyst Tools
- Analysis Tools
- Cartography Tools
- Conversion Tools
- Data Interoperability Tools
- Data Management Tools
- Geocoding Tools
- Geostatistical Analyst Tools
- Linear Referencing Tools
- Network Analyst Tools
- Samples
- Spatial Analyst Tools
  - Conditional
  - Density
  - Distance
  - Extraction
  - Generalization
  - Groundwater
  - Hydrology

Layer Properties

General | Source | Extent | Display | Symbology

Show Map Tips (uses primary display field)

Display raster resolution in table of contents

Allow interactive display for Effects toolbar

Resample during display using:

Transparent: %

Display Quality

Coarse Medium Normal

OK Storno Použít

Layers

- GL_CA_Merge

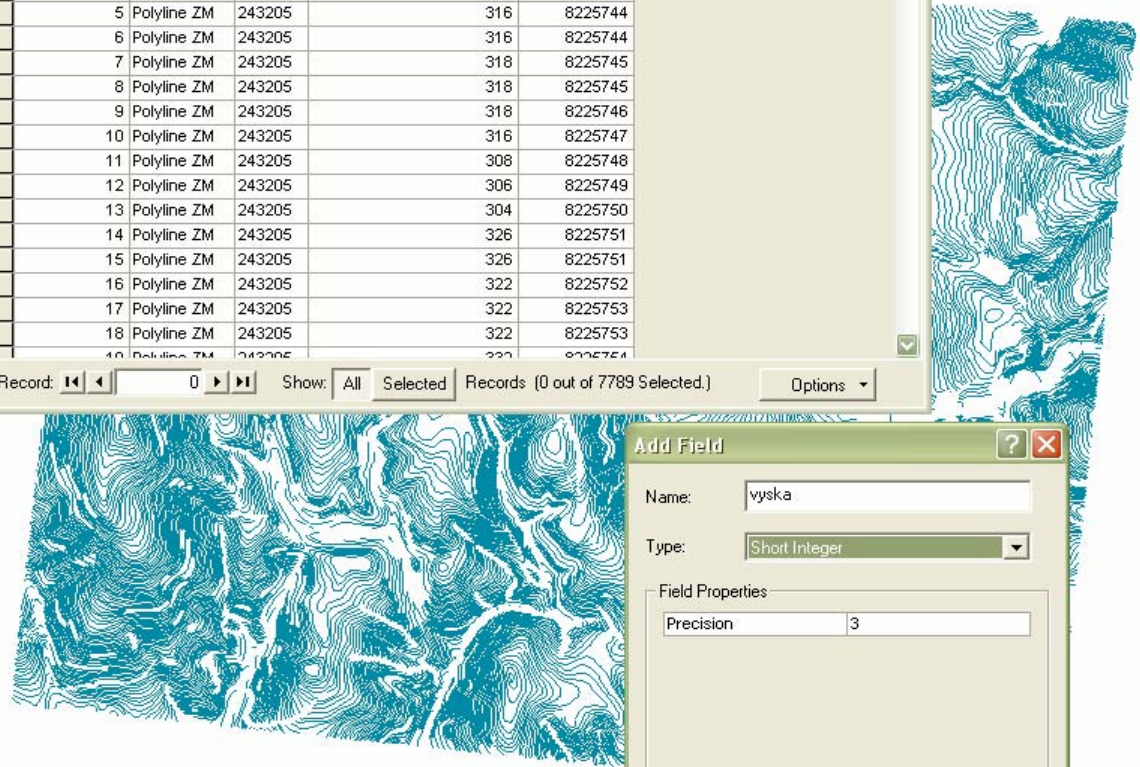
ArcToolbox

- 3D Analyst Tools
- Analysis Tools
- Cartography Tools
- Conversion Tools
- Data Interoperability Tools
- Data Management Tools
- Geocoding Tools
- Geostatistical Analyst Tools
- Linear Referencing Tools
- Network Analyst Tools
- Samples
- Spatial Analyst Tools
  - Conditional
  - Density
  - Distance
  - Extraction
  - Generalization
  - Groundwater
  - Hydrology
  - Interpolation
    - IDW
    - Kriging
    - Natural Neighbor
    - Spline
    - Topo to Raster
    - Topo to Raster by File
    - Trend
  - Local
  - Map Algebra
  - Math
  - Multivariate
  - Neighborhood
  - Overlay
  - Raster Creation
  - Reclass
  - Surface
    - Aspect
    - Contour
    - Contour List
    - Curvature
    - Cut/Fill
    - Hillshade
    - Observer Points
    - Slope
    - Viewshed
  - Zonal
- Spatial Statistics Tools

Attributes of GL_CA_Merge

FID	Shape*	MAPNO	VAL	ID
0	Polyline ZM	243205		8225741
1	Polyline ZM	243205		8225741
2	Polyline ZM	243205		8225741
3	Polyline ZM	243205	528	8225742
4	Polyline ZM	243205	314	8225743
5	Polyline ZM	243205	316	8225744
6	Polyline ZM	243205	316	8225744
7	Polyline ZM	243205	318	8225745
8	Polyline ZM	243205	318	8225745
9	Polyline ZM	243205	318	8225746
10	Polyline ZM	243205	316	8225747
11	Polyline ZM	243205	308	8225748
12	Polyline ZM	243205	306	8225749
13	Polyline ZM	243205	304	8225750
14	Polyline ZM	243205	326	8225751
15	Polyline ZM	243205	326	8225751
16	Polyline ZM	243205	322	8225752
17	Polyline ZM	243205	322	8225753
18	Polyline ZM	243205	322	8225753
19	Polyline ZM	243205	322	8225754

Record: 0 Show: All Selected Records (0 out of 7789 Selected.) Options

Add Field

Name:

Type:

Field Properties

Precision

OK Cancel

Layers

- GL_CA_Merge

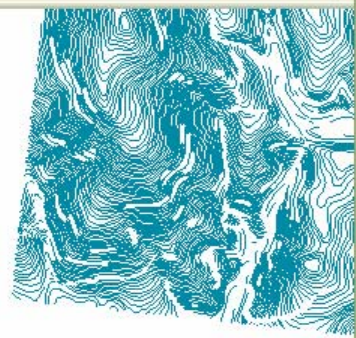
ArcToolbox

- 3D Analyst Tools
- Analysis Tools
- Cartography Tools
- Conversion Tools
- Data Interoperability Tools
- Data Management Tools
- Geocoding Tools
- Geostatistical Analyst Tools
- Linear Referencing Tools
- Network Analyst Tools
- Samples
- Spatial Analyst Tools
  - Conditional
  - Density
  - Distance
  - Extraction
  - Generalization
  - Groundwater
  - Hydrology
  - Interpolation
    - IDW
    - Kriging
    - Natural Neighbor
    - Spline
    - Topo to Raster
    - Topo to Raster by File
    - Trend
  - Local
  - Map Algebra
  - Math
  - Multivariate
  - Neighborhood
  - Overlay
  - Raster Creation
  - Reclass
  - Surface
    - Aspect
    - Contour
    - Contour List
    - Curvature
    - Cut/Fill
    - Hillshade
    - Observer Points
    - Slope
    - Viewshed
  - Zonal
- Spatial Statistics Tools

Attributes of GL_CA_Merge

FID	Shape*	MAPNO	VAL	ID	vyska	
0	Polyline ZM	243205		516	8225741	0
1	Polyline ZM	243205		516	8225741	0
2	Polyline ZM	243205		516	8225741	0
3	Polyline ZM	243205		528	8225742	0
4	Polyline ZM	243205		314	8225743	0
5	Polyline ZM	243205		316	8225744	0
6	Polyline ZM	243205		316	8225744	0
7	Polyline ZM	243205		318	8225745	0
8	Polyline ZM	243205		318	8225745	0
9	Polyline ZM	243205		318	8225746	0
10	Polyline ZM	243205		316	8225747	0
11	Polyline ZM	243205		308	8225748	0
12	Polyline ZM	243205		306	8225749	0
13	Polyline ZM	243205		304	8225750	0
14	Polyline ZM	243205		326	8225751	0
15	Polyline ZM	243205				
16	Polyline ZM	243205				
17	Polyline ZM	243205				
18	Polyline ZM	243205				
19	Polyline ZM	243205				

Record: 0 Show: A

Field Calculator

Fields:

- FID
- Shape
- MAPNO
- VAL
- ID
- vyska

Type:

- Number
- String
- Date

Functions:

- Abs ( )
- Atn ( )
- Cos ( )
- Exp ( )
- Fix ( )
- Int ( )
- Log ( )
- Sin ( )
- Sqr ( )

vyska =

[VAL]

Advanced

Buttons: Load... Save... Help OK Cancel

Layers

- GL_CA_Merge

ArcToolbox

- 3D Analyst Tools
- Analysis Tools
- Cartography Tools
- Conversion Tools
  - From Raster
  - To dBASE
  - To Geodatabase
  - To Raster
    - ASCII to Raster
    - DEM to Raster
    - Feature to Raster
    - Float to Raster
    - Raster To Other Format
  - To Shapefile
- Data Interoperability Tools
- Data Management Tools
- Geocoding Tools
- Geostatistical Analyst Tools
- Linear Referencing Tools
- Network Analyst Tools
- Samples
- Spatial Analyst Tools
- Spatial Statistics Tools

Feature to Raster

Input features: GL_CA_Merge

Field: vyska

Output raster: D:\DIKAV\WRS\Feature_GL_C1

Output cell size (optional): 1

OK Cancel Environments... << Hide Help

Help

Feature to Raster

Converts features to a raster dataset.

Layers

- GL_CA_Merge
- Feature_GL_C1
  - 258 - 294.444
  - 294.4444445
  - 330.888889 -
  - 367.3333334
  - 403.7777779
  - 440.2222223
  - 476.6666668
  - 513.1111112
  - 549.5555557

ArcToolbox

- 3D Analyst Tools
- Analysis Tools
- Cartography Tools
- Conversion Tools
  - From Raster
    - Raster to ASCII
    - Raster to Float
    - Raster to Point
    - Raster to Polygon
    - Raster to Polyline
  - To dBASE
  - To Geodatabase
  - To Raster
  - To Shapefile
- Data Interoperability Tools
- Data Management Tools
- Geocoding Tools
- Geostatistical Analyst Tools
- Linear Referencing Tools
- Network Analyst Tools
- Samples
- Spatial Analyst Tools
- Spatial Statistics Tools

Raster to Point

Input raster: Feature_GL_C1

Field (optional): Value

Output point features: D:\DIKAV\WRS\RasterT_feature.shp

cca 1,7 mil. bodů

OK Cancel Environments... << Hide Help

Help

Raster to Point

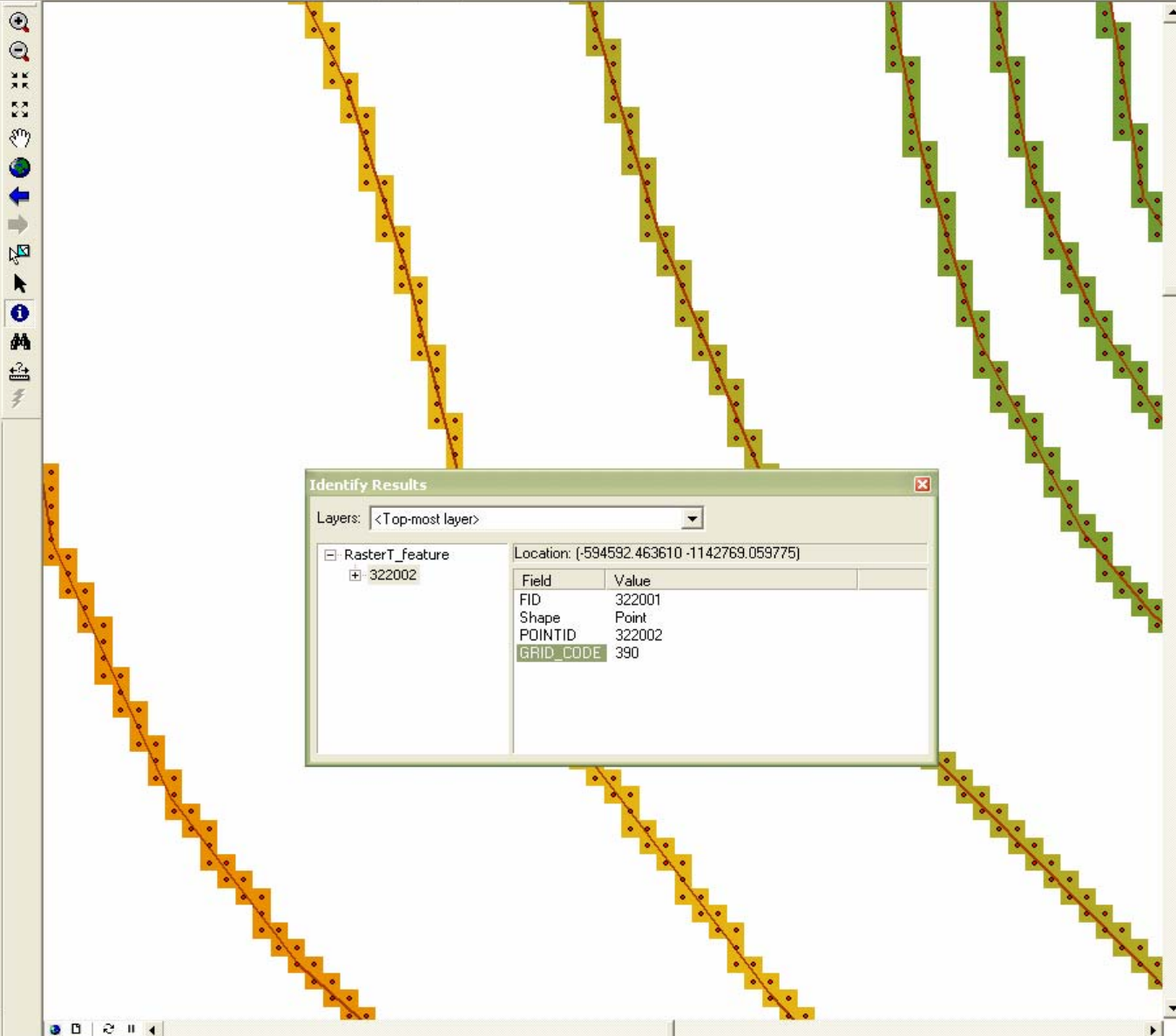
Converts a raster dataset to point features.

Layers

- RasterT_feature
  - Value
  - High : 586
  - Low : 258
- GL_CA_Merge
- Feature_GL_C1

ArcToolbox

- 3D Analyst Tools
- Analysis Tools
- Cartography Tools
- Conversion Tools
  - From Raster
    - Raster to ASCII
    - Raster to Float
    - Raster to Point
    - Raster to Polygon
    - Raster to Polyline
  - To dBASE
  - To Geodatabase
  - To Raster
  - To Shapefile
- Data Interoperability Tools
- Data Management Tools
- Geocoding Tools
- Geostatistical Analyst Tools
- Linear Referencing Tools
- Network Analyst Tools
- Samples
- Spatial Analyst Tools
- Spatial Statistics Tools

Identify Results

Layers: <Top-most layer>

- RasterT_feature
  - 322002

Field	Value
FID	322001
Shape	Point
POINTID	322002
GRID_CODE	390

Layers

- ✓ RasterT_feature
- GL_CA_Merge

ArcToolbox

- 3D Analyst Tools
- Analysis Tools
- Cartography Tools
- Conversion Tools
- Data Interoperability Tools
- Data Management Tools
- Geocoding Tools
- Geostatistical Analyst Tools
- Linear Referencing Tools
- Network Analyst Tools
- Samples
- Spatial Analyst Tools
  - Conditional
  - Density
  - Distance
  - Extraction
  - Generalization
  - Groundwater
  - Hydrology
  - Interpolation
    - IDW**
    - Kriging
    - Natural Neighbor
    - Spline
    - Topo to Raster
    - Topo to Raster by File
    - Trend
  - Local
  - Map Algebra
  - Math
  - Multivariate
  - Neighborhood
  - Overlay
  - Raster Creation
  - Reclass
  - Surface
  - Zonal
- Spatial Statistics Tools

IDW

Input point features: RasterT_feature

Z value field: GRID_CODE

Output raster: D:\DIKAV\WRS\ldw_rastert

Output cell size (optional): 10

Power (optional): 2

Search radius (optional): Variable

Search Radius Settings:

- Number of points: 12
- Maximum distance:

Input barrier polyline features (optional):

cca 20 minut !

Help: IDW
Interpolates a surface from points using an inverse distance weighted (IDW) technique.

OK Cancel Environments... << Hide Help

